

shigati pre redko bilo, se mora semlja koj spomlad rasorati, zhes leto v praho puftiti; pred simo se globokeje v drugo preorje, na spomlad se pa krompir, in tak sad va-njo sadi, ki vezhkrat prekopano in predelano semljo ljubi.

Na pesheno pushavo, zhe bi po nji nikakorshno selinje ne raslo, je treba selenjavo potrefati in jo podoravati. Taka semlja se mora pervo spomlad plitvo — jesen pa v drugo globokeje rasorati. Drugo spomlad bo perpravna sa bob, ali drugo sozhivo. Kadar sozhiva nekoliko srašte, se selena podorje; ako zhas perpufti, se mora she enkrat ravno tako s sozhivo ali pa s ajdo ofejati, in vse to kadar nekoliko srašte, se seleno podorje.

Perhodna spomlad naj se tak svet s jaro ershjo, s detelo in s travnim semenam ofeje, ter sa prihodno koshnjo pufti.

Tako se gola peshena semlja rodovitna napravavi.

Isdelovanje mozhvirne semlje in mahovja.

Pervo delo je mozhvir odtozhiti. Ko je to storjeno, omaji rufhnjo in jo s kako hosto na kupe sloshi in ob fuhim vremenu kupe sashgi, pepel po semlji potrofi in ga savlézhi; ako je lapor bliso, ga tudi potréfaj. Ako je v mahovji in moshvari (Moor) slo persti, je losheje tako semljo s apnam, ko s poshiganjem popraviti, zhe med rufhnje kupe apna in dobre persti pomeshash, in zhes pol leta kupe spet po prostoru rastrosih.

Na poshiganim mahovji se mora s perviga le jarinja, ne pa osiminja sejati. Kdor hozhe potem tako semljo v travnike predelati, jô mora ali s poshiganjem, ali s potrefanjem apna, in laporja in s plitvim oranjem sato perpravljati. Dobro je tudi nan-njo ajdo in bob vezhkrat sejati, in vse to seleno podoravati; semlja se bo tako szhiftila. Poslednizh se she s ovfam, s detelo, s pahovko, s travuljo in s drugim travnim semenam obseje in sa travnik pufti.

Popravljanje neravniga polja.

Neravno polje bo skerbni gospodar she tako rad popravil, ker mu je shkoda, de je po vifhinhah fuhotno, po nishinhah pa pre mokro.

On bo po nishinhah od kod persti navosil, ali pa grizhe raskopaval in s tisto perstjo doline saravnaval. Per takim ravnanju je vediti, de se dobra shiva perst ne sme globoko podsuti, temuzh po verhu se mora préd prezh pobrati, potler pa po verhu raskopane persti rastrositi.

(Dalje sledi.)

S pomozhjo téh noviz vtonjenzu shivljenje refhijo.

(Sa natis poslano.)

Ofem in dvajsetga velikiga serpana se je v Berdu pri Krajnju nefrezha primérila, de je kozhjash gospod baron Zojsa, ki je pár ptujih kónj napájat gnal, v bajer padel.

Bajer je globok, poln blata v dnú in vef s bizhem in terfjem prepréshen, kar je ravno nar vezhji nefrezha sa kozhjasha bilo, ker savolj tega plavati mogozhe ni. Ker pa rasun tega nefrezhni kozhjash zlo nizh plavati nesná in nobeniga bliso ni bilo, ki bi mu bil, preden se je potopil, pomagat hitel, je she nekoliko zhasa v vodi kobazal in na rokah in nogah v gofho sapleten v dnò shel.

Komaj se je pa to sgodilo, kar so sazhéli v gradu na pomozh klizati. Od vifh strani so nefrezhnimu na pomozh hitéli in frezha je bila, de je prvi, ki je na pomozh prihitel, hlapez Javornifkih fushin bil, Matia Voder po iménu, ki je snal dobro plavati. Ko bi bil trenil, v vodo plane; dvakrat se je pod vodo podál, preden je nefrezhniga s veliko teshkoto is gofhe islékel. Kmalo so tudi gospod kaplán is Predafla, baronov ofkerbnik (Verwalter) in gospod baron sami prihiteli. De bi vtonjenja bersheje is vode spravili, jih je fhlo nekaj, in gospod baron tudi sami v vodo, Matiu Vodru na proti, kterimu so roké pomolili in tako réshnika in vtonjenja is vode islékli. Preden se je to sgodilo, je fkoraj zhetert ure minila; vtonjenez je bil kakor mertev; obras je imel vifhnjev, sabuhnjen, ozhi napéte; jesik je is ust molil.

Veliko ljudi se je okrog njega nabralo in po stari silno nevarni navadi so ga hotli koj na glavo postaviti, de bi se voda is njega istékla. Pa to so gospod baron prepovedali in gospod kaplan so se ojstro soperstavili, ker jima je bilo snano, kako je ta navada fhkodljiva. Gospoda sta se tudi koj spomnila, de sta pred kratkim v nafhlih „novizah“ brala, kako se imajo vtonjenzi oshivljati. — „Novize sim! novize!“ so klizali gospod baron. V grad so tekli list poifkat, v kterim so „pomozhki v filii“ natisnjeni. Gospod kaplan so jih urno prebrali, in sdaj so sazhéli vtonjenja, kteriga so tudi she pripravno poloshili, na tanko tako oshivljati, kakor je v novizah rezheno. In glejte — veselje so iméli, de je sopet oshivel! Med tem je pa tudi sdraunik is Krajnja prifhel, kteriga so na pomozh fhli klizat, de mu je pushal, ker se je bilo bati, de bi ga mertvud (shlak) ne vdartil, ker mu je prevezh kri v glavo gnalo.

Réshen vtonjenez se sdaj prav dobro pozhuti in vef vesel in hvaléshen pripoveduje, de se kmalo, ko se je potopil, nizh ni savédil, in de bi bil takrat prav lahko umerl.

Matiu Vodru so pa gospod baron sa njegovo ferzhnost in dobro délo lépo plazhilo dali. *) — i —

Kdór verjáme?

(Isnajdba sa vertnarje) Anglési, ki so v vifh rezhéh isnajdni, so sadaj tudi umetnost isnafhli, vert s rasnim sadjem v silno kratkim zhasu in tako rezhi, na nagloma narediti. V jeseni namrezh se take mladike, ki so she sad iméle, po strani odreshejo, odresau konez se v velik krompir vtakne in ta se tako globoko v semljo sakopije, de mladike le en par pavzov is semlje gledajo; vezhji dél debela je pa v semlji le po simi sakopán. Sok, ki je v krompirju, ne obrani odresane mladike zhverfte in krepke, temozh tudi v pomladi jo redi in shé v prihodnim létu mladike sad dajo!

Domazhe povésti.

(Soménj v Krajnju na svetiga Matevsha dan.) Snano je, de na somenj v Krajnju vfelaj veliko ljudi pride. Tudi na f. Matevsha dan jih je prezej veliko prifhlo in rezhi

*) Ko to prigodbo svojim bravzam nasnanimo, jih hozhemo v novizh fhkodljive navade fvariti, vtonjenje na glavo postavljati in jih té prigodbe opomniti, ki bi si gotovo ne bila tako frezho isfhla, zhe bi bili pripúftili, kozhjasha na glavo postaviti. Rasun tega naf pa tudi she veseli, de so nafhe novize tudi toliko pomagale nefrezhniga zhlovéka réfhiti, in de naf nafhe upanje ni goljfalo, zhe miflimo, de bomo v prihodno she vezh dobriga s pomozhjo „noviz“ storili. Shlahtni prijatli pa, ki so tako pridno pomagali, nafhe hvaléshnosti ne potrebujejo — vefst, de so zhloveku shivljenje refhili, jih obilno plazhuje! Vzhrédnifhtvo.

se sme, de ta fomenj ni slab bil. Shita je bilo veliko in zena se je pri vsaki forti shita povikbata. Ersh in ajda ste imeli eno zeno; po fredni zeni ste bili po goldinarju in 26 kr. mirnik. Ob 12 uri o poldne je nek kerzhmar ali ofhtir is Gorenfkiga she vef oves, kar gaje bilo na fomuju, po 42 kr. pokupil. — Shivine pa ni bilo slo veliko. Krave in voli so imeli sgol domazhe. Par volov je veljal 120 goldinarjev; krave velike forte so bile po 30 goldinarjev. Prefhizhev so malo na fomenj prignali, med temi nar vezh horvafhkih in drago so jih dershali. Koshuharji so slabo prodajali. —

(Is Semizhe). Vlani nam je bila tozha vezh ko polgoriz potokla, tako de so bili nekteri vinogradniki zelo malo, nekteri pa she toliko mofhta nifo bili dobili, de bi bili duhovnam beo odrinili. Letaf nam se spet slabo kashe. Slana je she spomlad (12. maliga travna), ko so terte nar bolj ozhivje poganjale, tertam veliko fhkodvala; sdaj je pa fufha tako pertifnila (she okoli 2 mezsa ni bilo tukej deshja) de so she, ne le lifje na tertah, ktere tukej vezh del med kamnjem ftoje, ampak tudi tertne korenine se fufhiti sazhele.

Ajde savolj velike fufhe ne bo fkorej nizh perraflo, in krompir ali podsemljfke jabelka so she vezh del v semlji poventile. —

Semifhko vino je možno in sdravo tiftimu, kdor ga smirno pije, in fkorej 2 kr. se drashje proda, ko vipavfko ali pa drugo dolenfko; satorej ga tavorniki v Kozhevje, v Lafhizhe in na Gorenfko veliko svosijo, in ker se jim premožno sdi, ga vezhdel s vipavfkim in slabim dolenfkim vinzhkam oshenijo in pomefhajo, in ga potem sa femifhko s dobrim dobizhkam lahko prodajo.

J. O. K.

Urno, kaj je noviga?

(Shenfki zhrevlji nove forte.) V Parisu, glavnim mestu franzofkiga kraljestva, sadaj prav lahke in lizhne zhrevlje delajo is shime. Fabrikanti teh novih zhrevljev, shime - tkavzi namrezh, imajo toliko dela, de se je treba bati, de bodo zhrevljarji s podplati in kneftrami, s jermeni in kopiti, s fmolo in s popam te nove zhrevljev - tkavze nagnali.

(Na Franzofkim) so nove forte bron delati isnafhli, namrezh nove forte slato, ktero je is eniga dela slata, is eniga dela frebra, tretji del je pa is drusih umetno smefhanih delov. Po videtu je kakor slato, pa je she zenejshi, kakor frebro. Vfake forte lepotije she is tega slata delajo in upati se sme, de se bo kmalo s tem slatom kupzhevalo.

(Na Nemfhkim) si je letaf nek vohernik sam shivljenje vsel, ker je Bog ljudem tako dobro letinjo dal, de so dovolj shita pridelali. — Ker je namrezh v spomladi vedno deshevalo, je miflil, de shito ne more vezh dobro obroditi; nakupil je tadaj filno veliko shita, de bi ga v flabi letinji drago prodajal; pa Bog je she bolj modro svojo rajtingo naredil in bresferzhnimu voherniku jo je smefhal, kterimu je shalof ferze napolnila, kadar so se drugi boshje dobrotnosti in milofli veselili!

M.

Smef.

(Hudizhevo olje je dobro, de lef ne trohni.) Veliko pomozhkov je bilo she pokufhenih in she vezh navetovanih, kako bi se obvarovalo, de bi lef ne trohnil. Pa prafhati se mora she vender vedno, kteri is med teh pomozhkov je nar bolji sa rabo? Dunajfke navize sa kmetovavze, borfhhtarje in vertnarje na to vprafhanje tako odgovorijo: „Zhe se lef s zhistim hudizhevim oljem (Vitriolohl) namashe.“ — To olje lef po verhu oshge in tako ffori, de mu srak ali luft, semlja in voda

menj fhkodje, kakor, zhe ni namasan. V Hemnizi, mestu v Sakfonfkim kraljestvu, she 10 let s frezho s takim oljem tramove, vfake forte kole in prage namasavajo. Ker hudizhevo olje drago ni in se tudi s njim prav na tauko namasati da, ne velja veliko denarjev. Masanje ni tefhko, le pasiti se mora, de se s oljem zhlovek ne pokufropi. — Sna biti de tukaj kaj svetovamo, kar she marfikdo ve; pa morebiti vender tako ne dela, ker dvomi ali zvizblja, zhe bi bilo mogozhe ali ne, s hudizhevim oljem masati, ali pa ker se mi to pre profito sdi. Mi pa miflimo, de se ravnana v dolsih fkufhnjah poterjene nikoli prevezh ne rasglafijo in tudi nikoli ne doshenejo.

(V letu 1380 je bila pertena frajza) tako redko oblazhilo, de so parfko kraljizo Isabelo sapravljivo in filno lepotizhno imenovali, ker je 2 frajzi is platna ijmela!

(Pravde proti shivini v ffarih zhafih.) Ref je v nafhizh zhafih veliko pravdanja; pa vender je bilo vzhafih she drugazhe: „Sadaj se namrezh le ljudje med feboj pravdajo, nekadaj so pa she shivali savolj pravd terpele.“

Tako so v letu 1386 v mestu Falaisu na Franzofkim fvinjo obfodili in po tem, ko so ji krazhe in glavo slo pokufkodovali, so jo obefili, ker je otroka rastergala in umorila.

V letu 1394 so prefhizha ravno savolj tega tudi na Franzofkim obefili.

V letu 1474 so v mestu Basel v Shvajzi petelina na germadi foshgali; — sakaj? — sa to, ker je jajze snesel! — Kaj bi le nafhi kmetje s takim petelinam fforili? Veseli bi bili gotovo, zhe bi jim she petelini jeli jajza nefsi.

V letu 1499 so na Franzofkim she zlo bika obefili, ker je sdivjal in mladenzha s rogmi funil in nekoliko ranil.

V letu 1690 je sodnik nekiga mesta na franzofkim gofenze dohtarju v pest dal, kteri jim je v toshbi, ktero so sgubile, velil, na majhin kraj se spraviti, in tam svoje shalofno shivljenje konzhati.

Bere se, de je posledna pravda proti shivini bila v letu 1741 v Shvajzi, in fizer proti neki kravi.

(Kako se tatov obvarovati.) Nek spreobernen tat je nekimu gospodu, ki mu je veliko dobroto fkasal, fledgezhe rasodel: „Ako hozhete svojo hifho tatov obvarovati, imajte majhniga pfizhka in lampizo, de bo po nozhi gorela, in verjemite mi, de ga ne bo tatu bliso vafhe hifhe. Hifha, v kteri po nozhi luzh sveti, tatu fkerb ffori, de kdo v hifhi zhuje. Majhnih pfov se pa mi tatje bolj bojimo, kakor velizih; sakaj vse fkosi prelajajo in se na take kraje fkrijejo, kjer jih ni mogozhe dobiti; veliki pf se pa tatov lotijo in lahko je, jih umoriti. Velik pef se da veliko bershejshi s kozzhkam kruha potolashiti, kakor majhen, kteriga vedno dobro pafejo ki in she navadno le is rok snanih ljudi kaj vsame.“ —

Shitni kup.	U Ljubljani		U Krajnu	
	30. kimovza.		21. kimovza.	
	fl.	kr.	fl.	kr.
1 mirnik Pphenize domazhe	1	27	1	34
1 „ „ banafhke	1	27	1	32
1 „ Turfhize . . .	1	3	1	5
1 „ Sorfhize . . .	—	—	—	—
1 „ Ershi . . .	1	9	1	16
1 „ Jezhmena . . .	—	54	—	55
1 „ Profa . . .	1	1	1	3
1 „ Ajde . . .	—	—	1	16
1 „ Ovfa . . .	—	36	—	40